

Activiteitenplan 2022

Transgender Netwerk Nederland

Inhoud

Inleiding	3
Verandertheorie	4
Agenderen en informeren	6
Netwerk en platform	10
Ondersteunen en begeleiden	12

Inleiding

Dit is het activiteitenplan van Transgender Netwerk Nederland (afgekort TNN) voor 2022. TNN is de landelijke belangenorganisatie voor transgender personen in Nederland. TNN zet zich in voor een genderdiverse en inclusieve samenleving die werkt maakt van gelijkheid en emancipatie zodat transgender personen zichzelf kunnen zijn en participeren, en tot hun volle potentieel kunnen ontwikkelen. Om dit doel te bereiken richt TNN zich op het mobiliseren van de transgender gemeenschap, het mobiliseren van de overheid en het mobiliseren van het middenveld.

TNN werkt op deze drie, met elkaar samenhangende, assen via een verandertheorie (*Theory of Change*). Een verandertheorie legt uit *hoe* het uiteindelijke doel bereikt kan worden. Wat zijn de korte termijn doelen, welke interventies zijn daarvoor effectief, hoe hangen ze samen, op welke aannames berusten die interventies en hoe zijn ze onderbouwd. TNN heeft een gedeelde verandertheorie ontwikkeld met COC Nederland en het Nederlands Netwerk Intersekse/DSD (NNID). In 2017 heeft TNN een alliantie met COC Nederland en NNID gevormd en op basis van hun verandertheorie een instellingssubsidie aangevraagd voor 2018-2022. In dit activiteitenplan wordt steeds de verbinding gemaakt met de verandertheorie en aangegeven hoe onze voorgenomen activiteiten passen binnen deze veranderingstheorie, en daarmee bijdragen aan het uiteindelijke doel: een samenleving waarin transgender personen zichzelf kunnen zijn en volledig kunnen participeren.¹

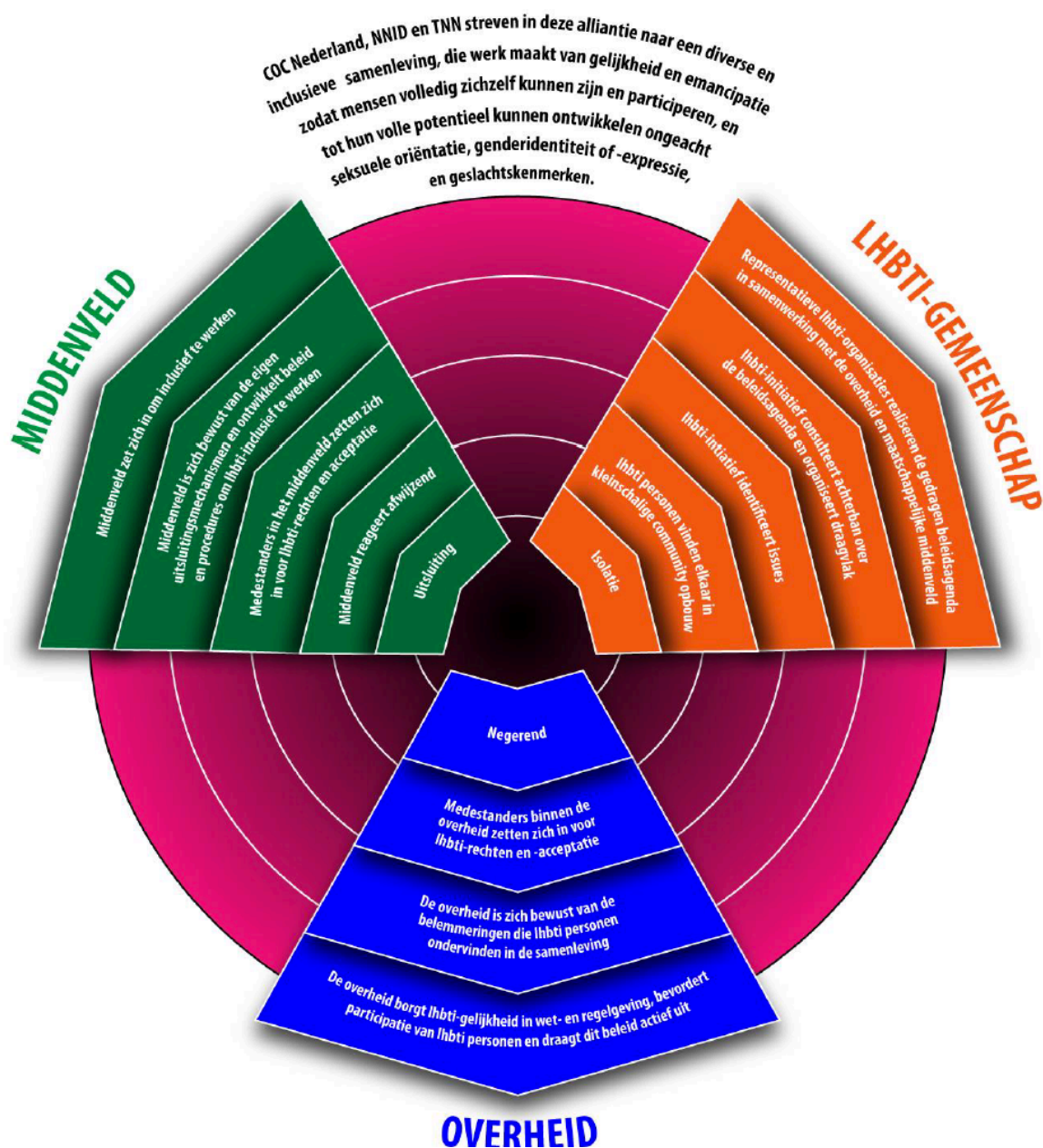
Onderhavig plan toont wat voor soort activiteiten we in 2022 willen ondernemen. Onze inzet wordt altijd al sterk beïnvloed door de actualiteit en wat TNN kan doen is ook afhankelijk van beschikbaarheid van vrijwilligers en partnerorganisaties. Voor 2022 is het nog erg onduidelijk of de Covid-19 pandemie en eventuele te nemen overheidsmaatregelen van invloed zullen zijn op de soort activiteiten die TNN gaat ondernemen.

Bij het opstellen van dit activiteitenplan zijn we ervan uit gegaan dat er in 2022 minder beperkende maatregelen zijn dan in 2021 en 2020 het geval was. Inzet wordt dáár geleverd waar zich, binnen de soms trage processen van sociale verandering, daadwerkelijke kansen voordoen om verbetering te bewerkstelligen.

---

¹ De letters O, M en G gevolgd door een cijfer verwijzen naar een interventie uit de verandertheorie.

De verandertheorie

Dit is een visuele weergave van hoe TNN denkt de samenleving te veranderen, samen met NNID en COC Nederland. Wij onderscheiden drie doelen op middellange termijn en drie strategieën om deze doelen te bereiken. De optimalisering langs de strategische assen (mobilisatie middenveld, mobilisatie overheid, mobilisatie gemeenschap) verloopt fluïde maar wordt voor de schematische weergave onderscheiden in fasen of kortetermijndoelen. De emancipatie van het individu is geen strategie maar wordt gedreven door vooruitgang op de drie assen. Individuen emanciperen zich immers zelf.

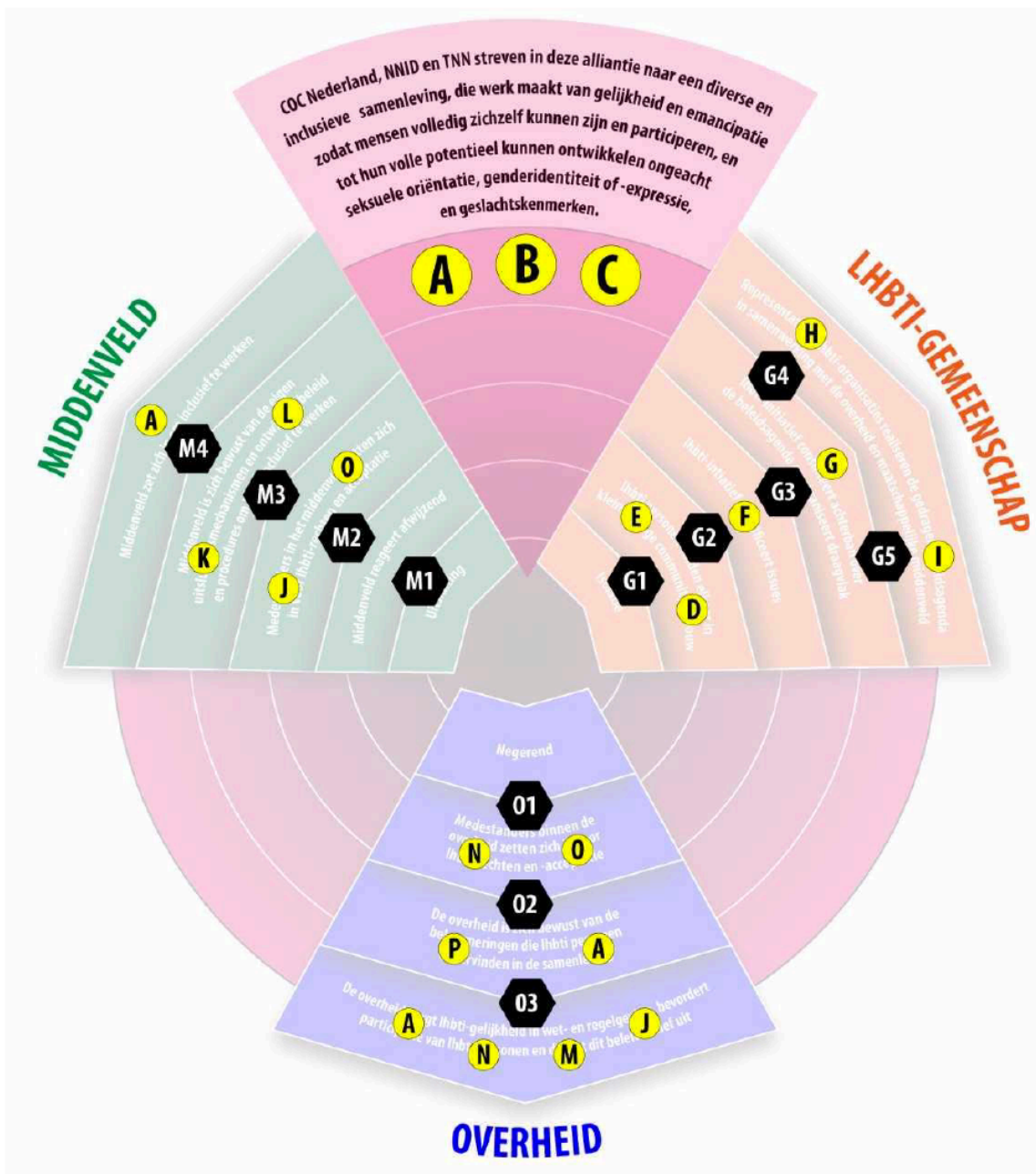
Relatieve progressie binnen de drie strategieën is aan elkaar verbonden, het is over het algemeen niet mogelijk op een van de drie assen meer dan een of twee stappen op de andere assen vooruit te lopen. Achteruitgang op een van de assen, brengt het risico van achteruitgang op de andere assen met zich mee. In de visuele weergave wordt nu uit gegaan van het meest negatieve startpunt in Nederland. Maar voor sommige groepen en op sommige thema's ligt ons startpunt dicht bij het doel.

Wij zetten op elke as interventies in om opeenvolgende korte termijn doelen te realiseren. Die interventies zijn gebaseerd op empirisch onderbouwde aannames.

De opeenvolgende interventies op een as vormen samen een strategie. Voorbeelden van interventies op de as middenveld en overheid zijn summier samengevat: onderzoeken, agenderen, informeren en op de as van gemeenschap: faciliteren en versterken van initiatief en beschikbaar stellen van handvatten en kennis.

In onderstaande schematische weergave worden de interventies met een letter gevolgd door een nummer aangegeven en worden ze gepositioneerd op de veranderpaden (de letters in de cirkels zijn de aannames die achter de interventies en doelstellingen liggen).

In dit activiteitenplan zullen achter de voorgestelde activiteiten de interventienummers genoemd worden waar de activiteiten aan bij dragen of deel vanuit maken.

Agenderen, informeren en vertegenwoordigen

Signalen opvangen, problematiek onderbouwen & kennis ontsluiten

Om de emancipatie van transgender personen gericht te kunnen bevorderen en structureel op de agenda van overheid (O) en middenveld (M) te krijgen, te behouden en gedegen beleidsadviezen te kunnen geven, is de allereerste stap om een goed beeld te krijgen van de issues waarmee transgender personen in Nederland mee kampen.

Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de leefsituatie van transgender personen is structureel onderzoek nodig dat de overheid kan faciliteren; door zowel algemene vragen rondom genderidentiteit en genderexpressie in grootschalige bevolkingsstudies op te (laten) nemen als door verdiepende studies naar transgenderonderwerpen mogelijk te maken. TNN initieert wetenschappelijk onderzoek door samen te werken met universiteiten en andere partners. Om issues voor verder onderzoek te identificeren houdt TNN nauw contact met de achterban (zie paragraaf netwerk en platform) en wanneer nodig voert TNN zelf gerichte korte surveys uit om ervaringen van trans personen op onderwerp op te halen (G4) en te gebruiken in agenderende adviesgesprekken met het middenveld (M1, M2, M3).

De vergaarde informatie zal gemakkelijk vindbaar en toegankelijk gemaakt worden via onze website(s) als kennisportaal en via het telefonische informatiepunt, Transgenderinfo Nederland, die gezamenlijk door TNN en Transvisie wordt beheerd. De informatie zal ook actief verspreid worden in persoonlijke communicatie, agenderende adviesgesprekken, rapporten, handvatten, tijdens voorlichtingsbijeenkomsten, via de media en partnerorganisaties, via social media en online trainingen. (M2, M3, O2, O3)

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd uit de instellingssubsidie, behalve anders vermeld:

- De samenwerking met de onderzoekers van de Universiteit Leiden (Workplace Pride leerstoel) en de universiteit Maastricht wordt gecontinueerd op het gebied van de arbeidsmarkt. Met Metamedica (VumC) zal het onderzoek naar transgender ouderen weer verder genomen worden. Ook is er een blijvende samenwerking met verschillende faculteiten van Universiteit Utrecht, Universiteit voor Humanistiek en diverse hogescholen in de vorm van stagiaires en scriptiestudenten. (M1, O1, G4).
- TNN continueert in 2022 het gesprek met J&V over het optimaliseren van inclusiviteit van de Veiligheidsmonitor, zodat er vanaf 2023 ook data komt over de veiligheid, veiligheidsbeleving en aangiftebereidheid van transgender en intersekse personen. (O1, M1, G4)
- In 2021 en 2022 worden de websites transgendernetwerk.nl, transinbeeld.nl en transgenderinfo.nl herzien en samengevoegd. Hiermee worden we allereerst voor slechtzienden een geschikt kennisportaal en ten tweede als TNN herkenbaarder en laagdrempeliger voor de verschillende doelgroepen. De nieuwe vormgeving is gebaseerd op een uitgebreid gebruikersonderzoek dat in 2021 plaats heeft gevonden. De teksten op de websites zullen vernieuwd worden en aangevuld met actuele informatie en ontsluiting van nieuwe inzichten, lopende onderzoeken en handvatten. (G1)
- De gevalideerde sociale kaart met daarop alle gegevens over medische en psychologische transgenderzorg, juridische hulp, ontmoetingsmogelijkheden, coaching en antidiscriminatiebureaus, is in 2021 gepubliceerd en aangevuld. G1, M3, M4)
- De verzamelde kennis wordt actief verspreid (social media, publicaties, handvatten, adviesgesprekken, persoonlijke communicatie overheid en middenveld, bijeenkomsten, via partnerorganisaties en de pers). In 2022 willen we via Instagram nog meer de interactie opzoeken met de doelgroep en achterban om hen nog sneller en beter te informeren en signalen op te vangen. (M3, M4, O2, O3)

- TNN zet in 2022 verder in op het gezamenlijk telefonische infopunt TransgenderInfopunt Nederland met Transvisie en verdere professionalisering van de informatievoorziening. Tot nog toe is een eigen telefoonnummer en infomail adres nog wel wenselijk gebleken. In het voorjaar van 2021 is genderpraatjes gelanceerd, een chat van TNN in de middag en avond voor jongeren die gendervragen hebben. De chat wordt bediend door een poule van getrainde ervaringsdeskundigen en voldoet in een grote behoefte. Vanaf de start 1 maart tot eind september 2021 hebben 1250 mensen gebruik gemaakt van de chat. Half 2022 zal de financiering van de chat via ministerie van VWS aflopen. Begin 2022 zal dan ook gezocht moeten worden naar continuering van de financiering van de projectleider zodat de chat aangeboden kan blijven. (G1)
- TNN ontwikkelt handvatten naar aanleiding van terugkerende vragen in de samenleving (meestal van gemeentes en politici). In 2021 heeft TNN samen met veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland en Haaglanden een onderzoek laten verrichten naar de aanpak van huiselijk geweld tegen transgender personen, uitgevoerd door Atria. Een aantal van deze aanbevelingen zijn door TNN, de regio's, ervaringsdeskundigen, en het zorgveld, uitgewerkt tot handvatten. In 2022 gaat TNN in samenwerking met het veld en regio's verder om de overgebleven aanbevelingen uit te werken en om te zetten in handvatten. Hiernaast zal TNN inzetten op verdere actualisering en implementatie van eerdere handvatten van TNN. (M3, M4, O3)
- Monitor en Evaluatie: Samen met COC Nederland en NNID, heeft TNN een M&E-methode ontwikkeld, waarin we met focusgroepen de lhbt cijfers en inzichten op landelijk niveau duiden (1), interventies evalueren (2), en op alliantieniveau op een aantal indicatoren onze output structureel te meten (3). In 2021 is de eerste interventie van TNN geëvalueerd, namelijk haar media-aanpak. In 2022 worden hiernaast een tweetal interventies verder onderzocht om lering van te trekken: 1) een doelgroepbehoefte onderzoek onder de transgender community ten behoeve van de activiteiten en publicaties die vallen onder platform en netwerk. 2) de verklaring van Dordrecht, om te kijken hoe we de samenwerking met de organisaties die hebben getekend kunnen verbeteren en te onderzoeken onder welke voorwaarden het meest resultaat wordt opgeleverd en hoe of de verklaring effectief genoeg doorwerkt in de organisatie. (G5)
- Informatievoorziening aan mensen die schade en leed hebben gehad van de oude wet bevestiging van geslacht (oftewel transgenderwet) over hoe zij de regeling kunnen aanvragen en contact onderhouden met DUS-I en ministeries om de uitvoering ervan te blijven volgen.

Dit draagt bij aan het volgende:

- Transgender personen identificeren de issues, en het mandaat voor TNN's beleidsagenda neemt toe vanwege de onderbouwing van gesignaleerde problematiek met polls en onderzoek.
- Middenveld is geïnformeerd over de issues die transgender personen meemaken en de overtredingen van rechten van transgender personen. Het aantal medestanders is gegroeid en de bewustwording van de issues toegenomen.
- De bewustwording over de mogelijke oplossingen van de issues van transgender personen is toegenomen.

Beleidsbeïnvloeding

De overheid heeft de mogelijkheid om met een krachtig emancipatiebeleid de gelijkheid van transgender personen te bevorderen. Het mobiliseren van de overheid op transgender rechten maakt een noodzakelijk onderdeel uit van het bewerkstelligen van sociale verandering. Op dit moment kunnen we nog niet voorspellen of het regenboogakkoord overgenomen gaat worden in het regeerakkoord van het toekomstige kabinet. TNN zet zich in voor alle punten uit dit regenboogstembusakkoord. In het bijzonder wil TNN in 2022 de overheid adviseren en informeren in de uitwerking van het transitieverlof als wettelijke regeling. Hiernaast zullen wij de informatieve gesprekken met Kamerleden continueren over onder meer de lacunes in de strafwet voor bescherming van transgender en intersekse personen, de lacunes in de noodzakelijke maatregelen tegen geweld, de noodzaak tot vereenvoudiging van de Wet bevestiging van geslacht en tot het mogelijk maken van het doorhalen van geslacht op de geboortakte en in het paspoort. Met de onmenselijke lengte van de wachtlijsten in het beperkte transgenderzorgaanbod zal TNN zich ook in 2022 hard blijven maken voor het verbeteren van de kwaliteit en capaciteit via depathologisering en decentralisatie van de transgenderzorg.

Een ander kernpunt in de agendering zijn opvang en asielprocedures van transgender asielzoekers. Uitgangspunt hiervoor zijn de aanbevelingen voor de IND uit het rapport *Transcript from the Margins* die in het najaar 2021 gepubliceerd is. Hiernaast zal er ingezet worden op het agenderen van de aanbevelingen voor de landelijke en lokale overheid, zoals die volgen uit het onderzoek naar het verbeteren van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling tegen transgender personen. Hiernaast is de verwachting dat uit het onderzoek naar huiselijk en seksueel geweld onder lhbtqi+ personen dat in het vierde kwartaal van 2021 verschijnt en waar TNN plaats heeft genomen in de begeleidingscommissie, ook aanbevelingen volgen voor middenveld en overheid om de aanpak tegen het geweld tegen transgender personen te verbeteren.

Door samen met COC Nederland en NNID deel te nemen in landenrapportageprocedures van Nederland bij diverse mensenrechtenverdragscomités informeren we (landen)rapporteurs over de situatie van transgender personen in Nederland. Zodat deze in de gelegenheid gesteld worden hierover te rapporteren richting de Nederlandse Staat. De eerste helft van 2022 staat verder in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen en het informeren van nieuwe gemeenteraadsleden over transgender thematiek en het samenwerken hierin met lokale partners.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd uit de instellingssubsidie

- Relatiebeheer politici en overheden. TNN maakt kennis met nieuwe woordvoerders, en geeft gevraagd en ongevraagd advies. (O1, O2)
- TNN agendeert transgenderthematiek, via onder andere het regenboogstembusakkoord, media, rapportages, en agenderende adviesgesprekken of brieven aan Kamerleden en bewindvoerders. TNN zoekt de pers of instanties op wanneer er druk van buiten nodig is in het pleidooi voor krachtig emancipatiebeleid en wet en regelgeving die discriminatie bestrijdt. (O1, O2)
- Onderhoud contacten met gemeentes en inventariseert best practices, samen met lokale transgender initiatieven. (O2, O3)
- TNN geeft beleidsaanbevelingen voor overheid, gebaseerd op internationaal recht, wetenschappelijk onderzoek en eigen dataverzameling (polls, surveys en ervaringsverhalen) (O2, O3, G4)
- TNN blijft inzetten op het draagvlak voor het door het overheid betaalde en verzekerd recht op transitieverlof bij politiek en via grote werkgevers en ook brancheorganisaties. (M2, M3)

Dat draagt bij aan:

- Overheden zijn geïnformeerd over de issues die transgender personen meemaken en de overtredingen van rechten van transgender personen. Het aantal medestanders binnen de overheid is gegroeid en de bewustwording van de issues en van mogelijke oplossingen is toegenomen.
- Toename van inclusieve wet- en regelgeving dat transgender discriminatie bestrijdt.
- De transgender gemeenschap groeit in netwerk van personen binnen overheden die betrokken zijn bij het opstellen en uitvoeren van transgender vriendelijk en transgender inclusief beleid.

Prioriteit: Media

Media zijn belangrijke bondgenoten in het verspreiden van kennis en agenderen van issues bij zowel middenveld (M2) als overheid (O1). Het doel van TNN's media-aanpak is het bewerkstelligen van diverse, positieve, en open representatie van transgender personen in media. Op deze manier zullen cisgender personen een beter begrip krijgen van trans personen en zullen trans personen zichzelf meer herkennen in media. Dit draagt bij aan vermindering vooroordelen over transgender mensen, en toename van trans rolmodellen.

De aanpak van TNN bestaat uit vier onderdelen: de Mediamonitor (1), Mediawegwijzer (2), redactiebezoeken (3) en actieve suggesties voor media-items of juist voor correcties achteraf (4). TNN publiceert sinds 2018 ieder jaar de Mediamonitor om bij te houden hoe trans personen worden gerepresenteerd en deze patronen inzichtelijk te maken voor redacteuren en journalisten. Ook in 2022 wordt er weer ingezet op een nieuwe mediamonitor, verzorgd door stagiaires. Daarnaast heeft TNN in 2016 een Mediawegwijzer geschreven waarin journalisten en redacteuren een kort overzicht krijgen van belangrijke terminologie, schrijfwijzen en statistieken die relevant zijn voor berichtgeving van transgender personen en -onderwerpen. Hiervan is in 2021 een update verschenen en aangevuld

met inzichten uit het onderzoek naar TNNs media-aanpak. Regelmatig benadert TNN journalisten om ideeën voor een item aan te dragen of correcties voor reeds gepubliceerde artikelen te bespreken. Door hiernaast ook redacties te bezoeken met groepjes trans personen en in gesprek te gaan met redactieleden, wil TNN blijvende veranderingen bewerkstelligen. In 2021 waren er mooie resultaten geboekt, met onder andere de opname van genderinclusieve voornaamwoorden in de ANP-stijlgids en het online woordenboek van Dale. TNN zal haar inzet op het adviseren en corrigeren van de media continueren. De aanpak hiervan sturen we bij aan de hand van uitkomsten van het interventie-onderzoek naar de media-aanpak dat in 2021 plaatsvindt. Om media goed te woord te blijven staan, in redactiebezoeken maar ook als woordvoerders, zal er ook een nieuwe mediatraining plaatsvinden voor werknemers, bestuur en actieve vrijwilligers.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd uit instellingssubsidie

- Jaarlijks een mediamonitor in samenwerking met studenten. (M2, M3)
- Adviseren van redacties en mediaprofessionals met de mediawegwijzer, voorlichting op maat, redactiebezoeken en gesprekken door getrainde woordvoerders en deelnemers van redactiebezoek. (M3, M4)

Dat leidt tot:

- Toename van bewustwording onder mediaprofessionals over correcte berichtgeving transgender personen en zaken.
- TNN heeft meer bondgenoten onder mediaprofessionals gevonden in hun streven naar gelijke rechten.

Netwerk en platform

Versterking lokale infrastructuur transgender gemeenschap

Om tot gedragen belangenbehartiging te komen is het onmisbaar dat transgender personen bij elkaar komen in kleinschalige community opbouw, om daar issues te identificeren en zich met elkaar te verbinden. (G1-G3). TNN heeft afgelopen jaren stappen ondernomen om transgender groepen en beginnende initiatieven samen te brengen voor uitwisseling, signalen op te halen, behoeftes aan ondersteuning te inventariseren en deze ook te bieden met haar landelijke klankbordgroep en het project Trans in Actie en met specifieke inloopspreekuren en klankborden voor transgender sekswerkers (Den Haag & Amsterdam). Concrete samenwerkingen zoals met de circulerende expositie Trans in Amsterdam of deelname aan Prides zorgen niet alleen voor zichtbaarheid maar ook dat de neuzen binnen de beweging meer op een kant gaan staan en er waardering is voor elkaars rollen binnen de beweging.

Covid-19 en de maatregelen hebben veel invloed gehad op de wijze van contact onderhouden met de achterban en met de lokale groepen en activisten. In 2021 werd er met Trans in Actie, waarin meerdere vrijwilligers van lokale groepen zitten, verder geëxperimenteerd met het aanbieden van activiteiten onder verschillende omstandigheden. Hiernaast was er een stagiaire aangetrokken om de effectiviteit van Trans in actie te vergroten.

Hieruit volgde de noodzaak om een Gender Alliance op te richten. De Gender Alliance is een groep van 10-20 jongeren die zich richt op kennisdeling van belangrijke informatie voor jongeren en het opvangen van signalen. In 2021 is er een onderzoeker werkzaam om activiteiten, interventies en publicaties van TNN meer te laten aansluiten op de jongerendoelgroep via een doelgroeponderzoek en een aantal testrondes van nieuwe of aangepaste activiteiten, interventies en publicaties. De inzichten zullen direct in de praktijk worden gebracht in 2022. Hiernaast zal er samengewerkt met de alliantiepartners COC NL en NNID om een jongerendag rondom gender en sekse te organiseren.

De klankbordgroep Trans in actie is in 2022 omgevormd tot een vrijwel zelfstandig functionerende werkgroep die zich inzet op het versterken van communitywerk en voorlichting lokaal. Vrijwilligers van Trans in Actie gaan zich inzetten op eigen gekozen issues om samen interventies te ontwikkelen en/of verder te brengen in hun regio. TNN speelt hier een faciliterende rol in organisatie en financiën, en dekt bijvoorbeeld indien nodig de kosten voor locatie, training en sprekers.

Eerdere plannen zoals het faciliteren van de transboot in Utrecht zijn gesneuveld door Covid. In 2022 zullen we afhankelijk wat hierin weer mogelijk is, de draad hiervan weer oppakken.

Covid heeft het in 2020 en 2021 ook lastiger gemaakt om specifieke groepen transgender sekswerkers- en vluchtelingen te bereiken. We zijn nog in gesprek of het spreekuur bij het gezondheidsinformatiecentrum Spot46 in Den Haag en bij het transgender huis in Amsterdam door gaat in 2022. Ook onderzoeken we een spreekuur voor transgender sekswerkers in Utrecht en de Gooi en Vechtstreek. Fysieke spreekuren hebben grote voorkeur om contact te houden en krijgen met deze groep transgender personen. Hiernaast is TNN toegetreden tot de SWAD (Sekswork Alliantie Destigmatisering), een alliantie met 22 organisaties. TNN zal er zorg voor dragen dat de specifieke problemen van transgender sekswerkers in de voorlichtingen vanuit SWAD richting overheid, gemeentes, organisaties en bedrijven benoemd gaan worden.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd met instellingssubsidie

- Werkgroep Trans in Actie onderhouden, zodat actieve deelnemers elkaar en andere netwerkpartners laagdrempelig weten te vinden en samenwerken ten behoeve van belangenbehartiging en emancipatie van eigen groep en omgeving. (G3)
- Community-building en deskundigheidsbevordering door activiteiten en workshops in verschillende omstandigheden en samenwerkingspartners te faciliteren. (G3)
- Bevorderen van zichtbaarheid transgender personen, door gemeenschappelijk als trans-community, via Trans in Actie en Genderalliance op te treden, bijvoorbeeld bij issuedagen. (G1, G2, M1, M2)
- Onderhoud en interactie online platform transgenderinfo. (G3)

- Contact met transgender sekswerkers en -vluchtelingen via specifieke spreekuren. Steun aan Alliantie Destigmatisering sekswerkers en samenwerking met Trans United Europe. (G1-G2)
- Participatie van transgender jongeren bij het beleid van TNN door de groep Gender Alliance. Het aanpassen van de informatie en publicaties van TNN, en het ontwikkelen van eventuele nieuwe tools, advies op beleid, naar aanleiding van het doelgroepenbehoefte onderzoek. (G3)
- Bekendheid vergroten van lokale transgendergroepen en activiteiten middels interviews op transgenderinfo.nl. (G3)

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd door (geoormerkte) donaties

- Financiële ondersteuning van lokale initiatieven gericht op vergroten van zichtbaarheid van transgender personen in de samenleving. Hier is het Corine van Dun fonds voor opgericht, waar lokale trans personen en groepen aanvragen kunnen indienen.

Dit draagt bij aan:

- Transgender personen vinden elkaar meer in community opbouw en identificeren de issues.
- Het mandaat voor TNN's beleidsagenda neemt toe vanwege de onderbouwing en discussie van gesignaleerde problematiek met bijeenkomsten.
- De transgender gemeenschap groeit in netwerk van personen binnen overheden die betrokken zijn bij het opstellen en uitvoeren van transgendervriendelijk en transgenderinclusief beleid.
- Transgendergemeenschap agendeert de uitsluitingsmechanismen in samenleving en middenveld op lokaal niveau.

Ondersteunen en begeleiden

Prioriteit: Jongeren en onderwijs

Het gaat niet goed met transgender jongeren. Zo hebben ze een veel lager zelfbeeld dan cisgender leeftijdsgenoten, meer psychische problemen en zijn ze vaker onveilig thuis en op school. (Scholte 2016, LHBT monitor 2018). Ook in de laatste peetcijfers van de veiligheidsmonitor op school zien we dat middelbare scholieren vaak gepest worden vanwege hun transgender zijn. Uit recent onderzoek kwam naar voren dat kleedkamers en toiletten op school extra onveilig zijn voor transgender jongeren. Daaruit kwam ook naar voren dat het ook docenten zijn die bijdragen aan een onveilig klimaat voor lhbt+ scholieren (Kaufman, Baams, 2021)

Het *Genderdoeboek voor scholen* dat eind 2020 is gepubliceerd is onderdeel van de beleidstoolkit voor scholen van COC Nederland. Oorspronkelijk was het plan dat TNN's expertise hierin gebruikt zal worden voor de trainingen van de onderwijsteams van het COC. Door Covid en de maatregelen is dat in 2021 nog niet gebeurd. In 2022 zal dit weer opgepakt worden. Er staan reeds een aantal voorlichtingen aan docenten en zorgcoördinatoren door TNN gepland, waarmee TNN gaat testen hoe onderwijsteams het *Genderdoeboek voor scholen* het best kunnen laten landen op scholen. Ook zal in 2022 de verspreiding van de Virtual Reality Transgender experience, als een instrument om bewustwording van cisgender leeftijdsgenoten te bevorderen op scholen, opgepakt worden samen met GSA's en COC's onderwijsteams. De Gender Alliance zou veel betrokken worden bij de inzet op onderwijs. De Gender Alliance zal ingezet worden om de GSA's op scholen te versterken door transgender jongeren te steunen in hun emancipatieproces. Een deel van die jongeren kan zich ontwikkelen om een voortrekkersrol in te nemen. Want er is behoefte aan meer representatie en jongeren die zelf de lead nemen in het aanmoedigen van een genderinclusief schoolklimaat. Ook kan de Gender Alliance een rol spelen in het verspreiden van bestaand materiaal en als doelgroep en ervaringsdeskundige zelf mee kunnen denken in het verder ontwikkelen van ons aanbod om schoolpersoneel te ondersteunen bij het realiseren van genderinclusief onderwijs.

In 2021 is genderpraatjes gelanceerd, een chat- en telefoonlijn van TNN in de middag en avond voor jongeren die gender-gerelateerde vragen hebben. De chat wordt bediend door een poule van ervaringsdeskundigen die getraind zijn in ervaringsdeskundigheid, gespreksvaardigheden, suïcidepreventie en signaleren huiselijk geweld. Voornamelijk de chat-functie voldoet in een grote behoefte. 1250 mensen hebben sinds 1 maart tot eind september 2021 gebruik gemaakt van de chat alleen al (met een gemiddelde gespreksduur van ca. 18 minuten). Een veelvoorkomend onderwerp tijdens deze gesprekken zijn de wachttijden. Deze zijn voor de jongeren die aankloppen bij Genderpraatjes een heel groot probleem. Hoe hiermee om te gaan (of deze te overleven in sommige gevallen) is één van de meest voorkomende hulpvragen. Daarnaast wordt frequent hulp gezocht bij een coming-out, ouders die niet acceptierend zijn, opheldering van hoe een transitie eruit kan zien, en hulpvragen bij de identiteitszoektochten van jongeren. Ook suïcidepreventie-gesprekken komen voor. Half 2022 zal de financiering van de chat via ministerie van VWS aflopen. Begin 2022 zal dan ook gezocht moeten worden naar continuering van de financiering van de projectleider zodat de chat aangeboden kan blijven.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd met instellingssubsidie:

- Continuering van verspreiding en implementatie van *Genderdoeboek voor scholen* op middelbare scholen in samenwerking met de Gender Alliance, GSA's en onderwijsteams van COC Nederland.
- Verspreiding van de handvatten 'transgendervriendelijk onderwijs' in hoger- en beroepsonderwijs.
- Lopend contact met School en veiligheid en NVS-NVL om aandacht voor transgender thema's in te bedden in hun programma's en materiaal aan decanen, leerlingbegeleiders, mentoren en zorgcoördinatoren.
- Lopend contact met Expertise Centrum Inclusief Onderwijs om transgenderthematiek te includeren in het netwerk studentenwelzijn en hun eigen publicaties.
- Lancering en verspreiding van de VR Transgender Experience op middelbare scholen. De ontwikkeling van de VR productie wordt bekostigd met externe financiering.

Dat draagt bij aan:

- Een toename van transgendervriendelijkheid in jongerenorganisaties waardoor transgender jongeren elkaar vinden in communityopbouw en issues identificeert (G1, G2).

- Scholen (docenten, leerlingen, vertrouwenspersonen en leiding) zijn geïnformeerd over de issues waarmee transgender jongeren te maken hebben (M2).
- Scholen zijn zich bewust van de eigen uitsluitingsmechanismen en ontwikkelen beleid en procedures om transgender inclusief te zijn. (M3).

Prioriteit: Veiligheid

Rondom Transgender gedenkdag (TDOR) vraagt TNN jaarlijks aandacht voor de slachtoffers van transfobie en geweld wereldwijd en nationaal. Afgelopen jaren is TNN zich steeds meer gaan inzetten dat lokale groepen de herdenking gaat organiseren en dat de dag zelf bekend wordt, ook als moment om stil te staan tegen het geweld in Nederland tegen transgender personen plaats vindt. Middels een postercampagne wordt transgendergedenkdag neergezet als moment voor reflectie op aanwezige transfobie en transhaat in eigen samenleving. Zo wil TNN meer aandacht krijgen voor discriminatie, uitsluiting en geweld van transgender personen in Nederland. In 2022 zetten we in op een groeiend aantal gemeentes en professionals uit de zorg- en beschermingsketen dat online en offline aandacht geeft aan deze dag.

TNN blijft in 2022 de cijfers monitoren van meldingen van geweld en discriminatie op grond van genderidentiteit bij de politie en antidiscriminatievoorzieningen. (ADV's). Ook onderhoudt TNN zelf een meldpunt en volgt het meldingen om eventueel ook bij klachten bij instanties (bijvoorbeeld politie) in te kunnen grijpen of samen met een ADV discriminatie aan te kaarten. Hiernaast bieden wij tegen een vrijwillige bijdrage de genderidentiteitskaart aan voor de achterban om te tonen bij vragen over discrepantie van hun ID kaart en genderexpressie.

Na de afloop van het programma Kracht van het Verschil en de drukte bij de Nationale Politie vanwege Covid, heeft TNN minder contact met de Nationale Politie gehad in 2021 dan zij wenst. In 2022 wordt er weer ingezet op meer contact, met als doel transgendersensitiviteit van de politie te bevorderen via het opleidingsaanbod van politieacademie en via interventies op korpsniveau (door o.a. implementatie transgender video ontwikkeld door TNN en politie). Tegelijkertijd blijft TNN zich inzetten om de meldings- en aangiftebereidheid van de eigen achterban te vergroten en genereert het meer bekendheid voor ADV's, MIND en het eigen meldpunt bij achterban en minder gemakkelijke bereikbare groepen als trans vluchtelingen en trans sekswerkers. Dit heeft als doel niet alleen om individuele transgender personen beter te helpen en te begeleiden, maar ook casussen op te halen van misstanden die op politiek niveau, via media, of bijvoorbeeld via het College voor de rechten van de mens geagendeerd worden. (M2, O1) In 2022 zullen wij onze relaties verder verstevigen met de lokale ADV's en werken wij hierin samen met andere meldpunten zoals het CIDI, waarmee we ook zelfverdedigings- en hatespeech trainingen aan onze achterban en andere kwetsbare minderheden voor discriminatie en geweld geven. Het trainingsprogramma Overall jezelf kunnen zijn (gefinancierd door J&V) is in 2021 weer heropgestart, en zal heel 2022 nog plaatsvinden.

Veiligheid blijft in 2022 een van de kernthema's in het agenderen en informeren van overheid. TNN dringt bij de overheid aan om maatregelen tegen discriminatie, beledigingen en geweld van transgender personen (O3). Dat vergt naast aanpassing van het Nederlands strafrecht, ook meer capaciteit, kennis en sensitiviteit bij politie en openbaar ministerie om meldingen en aangiftes goed op te volgen.

In 2022 gaat TNN samen met de veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland en Haaglanden door met de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport *Onzichtbaar in twee werelden. Hulpverlening voor transgender slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling*. In 2021 heeft TNN samen met gemeentes en veld al een start gemaakt om een aantal aanbevelingen om te vormen tot handvatten en best practices voor landelijke implementatie. In 2022 zal de samenwerking met de zorg- en beschermingsketens, zelforganisaties en de veiligheidsregio's gecontinueerd worden.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd met de instellingsubsidie:

- Afhandeling en opvolging van individuele discriminatiemeldingen. Monitoring van alle meldingen bij TNN, ADV, MIND en politie en bekendmaking discriminatiepunten bij achterban. (G1, G4)
- Opvolging implementatie van de videoproductie van TNN in samenwerking met de Nationale Politie voor bewustwording op korpsniveau en in de politieacademie (M3/M4).

- Handvatten en best practices naar verbetering van aanpak voor geweld in privésfeer verspreiden, verder ontwikkelen en agendering bij gemeentes en zorg- en beschermingsketen. (M4, O3, G2)
- Overleg antidiscriminatie aanpak met onder meer LECD, Nationale Politie, College rechten van de mens, MIND en antidiscriminatiebureaus en andere meldpunten. (M3)
- Offline en online aandacht voor geweld tegen transgender personen op Transgender gedenkdag (M2, O1)

Dat draagt bij aan:

- Toename van transgendersensitiviteit bij politie.
- Inzicht in geweld en discriminatie tegen transgender personen voor beleid, waardoor meer medestanders gevonden worden en bewust zijn van de belemmeringen die transgender personen ondervinden.
- Inzicht in (omgang met) geweld tegen transgender personen in privésfeer bij instanties, professionals en de transgendergemeenschap, waardoor preventie en vroeg-interventie toeneemt.

Prioriteit: Arbeid

De sociaaleconomische positie van transgender personen in Nederland blijft zeer kwetsbaar uit de cijfers van het CBS. Werkgevers nemen volgens Belgisch onderzoek transgender personen minder snel aan vanwege de angst voor het ziekteverzuim. Het door TNN voorgestelde verzekerd recht op verlof voor transitie is dan ook een belangrijk instrument om arbeidsmarktdiscriminatie te verminderen en participatie te verhogen. Ook de huidige stand van zaken in de transgenderzorg zorgt voor obstakels voor transgender personen op de arbeidsmarkt. De economische schade van de corona-pandemie gaat leiden tot hogere werkloosheidscijfers, die hoogstwaarschijnlijk juist de meeste kwetsbare groepen zullen treffen. Naar verwachting krijgen transgender personen het hierdoor nog zwaarder op de arbeidsmarkt. In 2022 blijft TNN de overheid vragen die maatregelen te nemen om de arbeidsparticipatie van transgender personen verder te stimuleren, in wet- en regelgeving en in beleid zoals het verzekerd recht op transitieverlof. (O3)

Maar ook werkgevers zijn onmisbaar om de arbeidsmarktdiscriminatie te verminderen en arbeidsuitval van transgender personen te voorkomen. Met de Verklaring van Dordrecht heeft TNN meerdere werkgevers gecommitteerd en verzamelt zij, via doorlopende evaluaties, expertise en best practices bij de werkgevers over transgenderinclusief werkgeverschap en werkende interventies (M4). In 2021 wilden we deze werkwijze en interventie evalueren, ook in het kader van de eindevaluatie en impactmeting Gedeelde trots, gedeeld geluk. Uiteindelijk is besloten om in 2021 onze media-aanpak te evalueren. In 2022 zullen we de verklaring evalueren, ook op basis van de onderzoeksresultaten van het project Inclusion4all.

In 2021 heeft TNN onderzoek verricht naar transgender personen op de werkvloer en arbeidsmarkt, samen met andere Europese landen. De onderzoeksresultaten zijn in 2021 door de aangesloten organisaties (waaronder TNN) omgezet in materiaal in te zetten voor trainingen en conferenties op nationaal niveau in elk van de participerende landen (Hongarije, Italië, Spanje, Kroatië, Nederland). In 2022 zal de uitvoering van de trainingen plaats vinden en een nationale en internationale conferentie. Het benodigd aantal uren en materiele kosten zullen voor het grootste deel gefinancierd worden vanuit een Europese subsidie (80%); 20% zal via de instellingssubsidie gefinancierd worden. Hiermee zullen we ons netwerk onder werkgevers nog verder uitbreiden en onze interventies verder kunnen ontwikkelen. De actualisering van TNN's *Gids voor een transgender vriendelijke werkvloer* is uitgesteld tot 2022 om ook de inzichten van dit onderzoek en de ontwikkelde training mee te kunnen nemen.

Hiernaast zal TNN in 2022 weer vaker de transzoen uit gaan reiken, om zo aandacht te geven aan positieve voorbeelden en medestanders te vinden om transgenderinclusiviteit blijvend te agenderen (M2/M3). Ook onafhankelijk van de verklaring, zal TNN werkgevers blijven ondersteunen en adviseren in het bevorderen van transgenderinclusief beleid. Wat betreft het terugdringen van seksregistratie zal onze aandacht in 2022 meer uitgaan naar het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld dan naar de overheid. Het ontwikkelde afwegingskader en -toolkit zijn daar goede instrumenten voor. In 2021 heeft TNN met vrijwilligers meerdere grote bedrijven en organisaties aangeschreven om dit verder te agenderen. In 2022 zal dit verder uitgerold worden. (M2, M4).

Voorgestelde activiteiten, die met instellingssubsidie worden gefinancierd:

- Evaluatiegesprekken (op basis van survey) met de werkgevers die de Verklaring van Dordrecht hebben getekend. Contact houden met grote werkgevers over hun beleid en interventies. (M4)
- Agenderende adviesgesprekken met werkgevers m.b.v. de Verklaring van Dordrecht (dat kan leiden tot ondertekening) (M2-M3-M4)
- Evaluatie van de Verklaring van Dordrecht als interventie
- Inzet leveren op gesprekken met brancheorganisaties over transgenderinclusief beleid
- Maximaal drie uitreikingen van de transzoen award per jaar (M3)
- Nieuwe uitgave van *best practices* in de *Gids voor een transgendervriendelijke werkvloer* en verspreiding middels agenderende adviesgesprekken en (online) workshops (M3).
- Samenwerking met sociale partners, gemeentes die getekend hebben en partners als Workplace Pride en Corporate Queer. (M3-M4)
- Uitvoering van trainingen voor HR professionals en nonbinaire en transgender werknemers + nationale conferentie gender- en seksediversiteit op de werkvloer. (grotendeels door EU subsidie bekostigd) (M3-M4)

Dat leidt tot:

- Toenemende aandacht voor genderdiversiteit als onderdeel van goed werkgeverschap (M3)
- Medestanders en bondgenoten gevonden onder werkgevers, en een toename van bewustwording van de gehanteerde uitsluitingsmechanismen (M2)
- Overheid zet zich in en neemt aanvullende maatregelen om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan en participatie onder trans personen te bevorderen (O3)
- Vakbonden zijn partners in het bewust maken van de overheid en werkgevers (O2/M3)
- Een toename van de arbeidsparticipatie van transgender personen door een toename van transgendervriendelijke werkgevers, transgenderinclusief beleid en steun en begeleiding voor individuen door trainingen en advies. (G1/G2)

Prioriteit: Zorg en Welzijn

Covid-19 pandemie en de maatregelen zullen negatieve invloed hebben gehad op de psychische gezondheid van transgender personen, al helemaal voor die transgender personen die op behandeling wachten. De wachtlijsten zijn onmenselijk lang binnen de transgenderzorg en de capaciteitsuitbreiding komt maar moeilijk op gang ondanks een aangestelde kwartiermaker. Covid-19 pandemie heeft de reguliere zorg waaronder ook transgenderzorg flink vertraagd en tegelijkertijd zijn een aantal zorgaanbieders in de transgenderzorg in moeilijkheden geraakt. TNN trekt samen met Transvisie op om de situatie in de transgenderzorg te agenderen maar ook in haar informatievoorziening transgender personen te helpen met actuele informatie en advies. TNN neemt hierbij het standpunt in dat er een nieuwe wijze van werken nodig is binnen de transgenderzorg gebaseerd op de ICD-11, zonder welke de problemen binnen de transgenderzorg niet opgelost gaan worden. Bovendien kan dan de psycholoog een echte vertrouwensband op bouwen met de trans persoon, en niet als de persoon die bepaalt of je door mag met medische behandelingen. We nemen plaats in het VWS-overleg en werken op verschillende punten samen met Principle 17, patiëntenorganisatie Transvisie, gezondheidscentra sekswerkers, belangenorganisatie Proud, Trans Health Clinic, Trans United Nederland en op internationaal niveau (bijv. in verband met de ICD) de TGEU. Ook werkt TNN samen met Zonder stempel om ook licht verstandelijke beperkte personen te ondersteunen met hun genderidentiteitsvraagstukken en behoefte aan transgenderzorg.

Hiernaast werkt TNN samen met meerdere organisaties om het welzijn te verbeteren. Met de Alliantie Gezondheidszorg op maat en met Movisie werkt TNN aan het vergroten van sensitiviteit onder zorgprofessionals, zoals bij huisartsen en psychologen, en bij bijvoorbeeld wijkteams. Het zal gaan over expertise bevorderen over genderidentiteitsproblemen en minderheidsstress gerelateerde problemen maar ook over het verbeteren van de omgang met transgender personen (bijvoorbeeld aanspreekvormen) en kennisoverdracht over trajecten in de transgenderzorg en mogelijke medische gevolgen (zelfmedicatie, bijwerking hormonen, zwangere transmannen, bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker etc.). Daarnaast werkt TNN mee aan gerichte lhbt-suicidepreventieprojecten en zet TNN zich in op verdere verspreiding van de online training voor jeugdgezondheidsprofessionals. Ook continueert TNN haar gesprek met de Nederlandse vereniging van gynaecologen over de verbetering van hun advies over de omgang van vruchtbaarheidsbehandeling van transgender personen.

Evaringsdeskundigheid in de transgenderzorg inbedden zal veel inzet vergen. In 2021 is een kwartiermaker speciaal hiervoor aangesteld door TNN in opdracht van VWS. Er is met het zorgveld (zorgaanbieders en zorgverzekeraars) gesproken over wat hier voor nodig is, zowel qua opleiding als financiering. TNN zal in 2022 nog een trekkende rol moeten spelen binnen het zorgveld om te kijken wat wel al opgepakt kan worden door zorgaanbieders. De chat genderpraatjes die dankzij subsidie van VWS tot in ieder geval half juli 2022 mogelijk is voorziet in een grote behoefte van jongeren om te kunnen spiegelen met ervaringsdeskundigen. In 2022 hoop TNN aanvullende financiering te vinden om deze chat te continueren zodat kinderen, jongeren en jongvolwassenen, zeker als ze op de wachtlijst staan, een luisterend oor en gerichte adviezen krijgen van goed getrainde ervaringsdeskundigen.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd met instellingsubsidie:

- Continuering transgenderoverleg (VWS) en samenwerking Tranvisie, Transunited, Principle 17 en Trans Health Clinic (M2, O1, O2)
- Contact met kwartiermaker transgenderzorg (O3)
- Ondersteuning suïcidepreventieprojecten en deskundigheidsbevordering aan 113 (M4)
- Advisering van Gezondheidszorg op maat (M4)
- Gesprek ivm vruchtbaarheidsbehandelingen van transgender personen (M2, M3)
- Verspreiden materiaal (factsheet zorg, trans en lvb brochure, JGZ e-learning et cetera) onder zorgprofessionals (M2)
- Samenwerking met Alliantie Gelijke Spelen 4.0 en Pride & Sports voor bevorderen transinclusieve sportverenigingen en bekend maken transgendervriendelijke sportinitiatieven (M3)
- Continuering agenderen ervaringsdeskundigheid in jeugd-ggz. (M3-M4)

Dat leidt tot:

- Zorgprofessionals zijn zich in toenemende mate bewust van de eigen uitsluitingsmechanismen en ontwikkelen beleid en procedures om transgender inclusief te werken.
- Sportverenigingen zijn zich in toenemende mate bewust van de eigen uitsluitingsmechanismen en ontwikkelen beleid en procedures om transgender inclusief te werken.
- De overheid is zich bewust van belemmeringen in de toegang en kwaliteit van de transgenderzorg.

Prioriteit: Asiel

In 2022 zet TNN zich in voor de agendering van de knelpunten in Nederlandse asielpcedures voor transgender personen op basis van aanbevelingen uit het onderzoek over asielpcedures voor transgender Latijns-Amerikaanse asielzoekers dat in oktober 2021 is gepubliceerd. TNN adviseert hiernaast OCW over een Europese conferentie in de week van IDAHOT in 2022 waarin de situatie van asielzoekers (naast de situatie in Oost-Europa) centraal gaat staan. TNN zal in 2022 haar werk voortzetten met onder meer COA, GZA en andere ketenpartners die met vluchtelingen werken. Naast het plaatsnemen in het 3maandelijks overleg wat vanuit het COA wordt georganiseerd, hebben we ook contact met COA locaties in het land inzake vragen rondom zorg en andere zaken die te maken hadden met transgender personen. Ook in 2022 willen we dat contact onderhouden. Vooral de zorg aan transgender personen blijft een punt wat aandacht nodig heeft en TNN wil in samenwerking met GZA deze verbeteren op verschillende COA-locaties.

Voorgestelde activiteiten, gefinancierd met instellingsubsidie:

- Individuele gevallen helpen waar de toegang tot zorg in COA nog niet goed gaat. (G1)
- Transgender vluchtelingen bij elkaar brengen en mogelijk maken tot deelname bijeenkomsten.(G2)
- Lopende samenwerking met VluchtelingenWerk over specifieke casussen en voorlichting. (G1, M3).
- Lopend contact met COA over zorg en welzijn van transgender vluchtelingen. (M2, M3)

- Agenderen van knelpunten bij asielprocedures bij transgender personen uit Latijns-Amerikaanse landen en transgendersensitiviteit bij onder andere de IND, Directie Migratiebeleid van ministerie van Justitie en Veiligheid en werkgroep asiel van ILGA Europe. (M2, M3, O1, O2)

Dat draagt bij aan:

- COA, ministerie J&V en IND zijn zich in toenemende mate bewust van de issues waarmee transgender personen te maken krijgen en van de eigen uitsluitingsmechanismen.
- Transgender personen vinden elkaar in kleinschalige community opbouw.